

Антонюк Марія Дмитрівна, здобувач вищої освіти ННІ економіки і права
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Україна

Науковий керівник: Тимошенко Карина Віталіївна, канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри підприємництва, торгівлі та туристичного бізнесу
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Україна

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах цифровізації економіки, посилення конкуренції та швидких технологічних змін інноваційний розвиток підприємств стає одним із ключових чинників забезпечення їхньої конкурентоспроможності та довгострокової стійкості. Підприємства дедалі частіше стикаються з необхідністю адаптації до динамічного ринкового середовища, що потребує впровадження нових технологій, модернізації управлінських процесів та формування ефективної стратегії інноваційного розвитку. Саме інноваційна стратегія дозволяє підприємству не лише реагувати на зміни зовнішнього середовища, а й формувати нові конкурентні переваги та забезпечувати стабільне економічне зростання.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що сучасні ринки характеризуються високим рівнем невизначеності, прискоренням науково-технічного прогресу та зростанням ролі цифрових технологій у діяльності підприємств. За таких умов підприємства, які не приділяють належної уваги інноваційному розвитку, втрачають можливість ефективно конкурувати, тоді як компанії, що активно впроваджують інновації, демонструють вищий рівень продуктивності, адаптивності та ринкової стійкості. Формування стратегії інноваційного розвитку виступає важливим інструментом забезпечення ефективного використання ресурсів, підвищення якості управління та створення умов для довгострокового розвитку підприємства.

Проблеми формування стратегії інноваційного розвитку підприємства досліджували такі науковці, як Бутенко Д. С. [1], Миколенко Є. В. [2], Наріжний К. В. [3], Омельченко В. І. [4], Павлова Г. Є. [5], Рудакова Д. О. [6], Ульянова Л. [7] та інші. У своїх працях автори розглядають сучасні підходи до управління інноваційною діяльністю, механізми впровадження технологічних змін, а також особливості стратегічного планування в умовах нестабільного ринкового середовища. Незважаючи на значну кількість наукових досліджень, питання формування ефективної стратегії інноваційного розвитку залишаються актуальними та потребують подальшого наукового обґрунтування.

Метою дослідження є аналіз та систематизація сучасних підходів і методів формування стратегії інноваційного розвитку підприємства.

У сучасній економічній літературі стратегія інноваційного розвитку розглядається як комплексна система управлінських рішень, спрямованих на забезпечення довгострокового розвитку підприємства шляхом впровадження інновацій у виробничу, управлінську та маркетингову діяльність [5]. Сутність якої полягає у визначенні стратегічних напрямів розвитку, формуванні інноваційного потенціалу та забезпеченні ефективної адаптації підприємства до змін ринкового середовища.

Важливим елементом формування інноваційної стратегії є аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства. До внутрішніх чинників належать ресурсний потенціал підприємства, рівень кваліфікації персоналу, організаційна структура, інноваційна культура та фінансові можливості [2]. Зовнішні чинники охоплюють ринкову кон'юнктуру, рівень конкуренції, темпи технологічного розвитку, державне регулювання та інвестиційний клімат. Комплексна оцінка цих факторів дозволяє підприємству визначити власний рівень готовності до впровадження інновацій та обрати найбільш ефективний напрям стратегічного розвитку.

У наукових дослідженнях значна увага приділяється ресурсному підходу до формування інноваційної стратегії. Згідно з цим підходом, основою інноваційного розвитку виступають інтелектуальні ресурси, професійні компетенції працівників, інформаційне забезпечення та здатність підприємства до організаційного навчання [6]. Саме ефективне використання ресурсного потенціалу забезпечує можливість підприємства швидко реагувати на ринкові зміни та впроваджувати інноваційні рішення.

Сучасні концепції стратегічного управління також акцентують увагу на динамічних здібностях підприємства, які визначають його здатність адаптуватися до змін зовнішнього середовища та формувати нові конкурентні переваги [3]. У цьому контексті інноваційна стратегія виступає не лише механізмом адаптації, а й інструментом активного впливу на ринок через створення нових продуктів, удосконалення бізнес-процесів та впровадження сучасних технологій.

Особливу роль у формуванні стратегії інноваційного розвитку відіграє цифровізація. Використання цифрових технологій, автоматизованих систем управління, аналітичних платформ та інструментів прогнозування дозволяє підприємствам підвищити ефективність прийняття управлінських рішень і прискорити інноваційні процеси [4]. Впровадження цифрових рішень сприяє оптимізації бізнес-процесів, підвищенню продуктивності праці та покращенню комунікації між структурними підрозділами підприємства.

У практиці стратегічного управління використовують різні підходи до формування інноваційної стратегії, які відрізняються за цілями, механізмами реалізації та очікуваними результатами. Основні підходи узагальнено в таблиці 1.

Таблиця 1

Підходи до формування стратегії інноваційного розвитку підприємства

Підхід	Характеристика	Переваги	Можливі ризики
Ресурсний	Орієнтація на використання внутрішнього потенціалу підприємства	Підвищення ефективності використання ресурсів	Обмеженість ресурсної бази
Системний	Комплексне управління інноваційними процесами	Узгодженість управлінських рішень	Складність координації
Цифровий	Використання цифрових технологій та аналітики	Прискорення прийняття рішень	Високі витрати на впровадження
Адаптивний	Гнучке реагування на зміни ринку	Підвищення конкурентоспроможності	Ризик нестабільності стратегії

Для забезпечення ефективності інноваційної діяльності важливим є постійний моніторинг результатів впровадження інновацій. Оцінювання ефективності інновацій повинно здійснюватися не лише за фінансовими показниками, такими як прибуток або рентабельність, а й за соціальними, екологічними та організаційними критеріями [1]. Зокрема, важливими є рівень задоволеності персоналу, вплив інновацій на навколишнє середовище, підвищення якості продукції та зміцнення ринкових позицій підприємства.

У сучасних умовах оцінка ефективності інноваційного розвитку має довгостроковий характер. Результати впровадження інновацій можуть проявлятися через декілька років, що потребує системного моніторингу та коригування стратегії відповідно до змін зовнішнього середовища [7]. Саме тому підприємства повинні забезпечувати безперервний аналіз результативності інноваційної діяльності та своєчасно адаптувати стратегічні пріоритети.

Отже, формування стратегії інноваційного розвитку підприємства є складним багатокомпонентним процесом, що поєднує стратегічний, ресурсний, системний та цифровий підходи до управління. Ефективна інноваційна стратегія забезпечує підприємству можливість адаптуватися до змін ринкового середовища, впроваджувати сучасні технології, підвищувати конкурентоспроможність та забезпечувати стійкий розвиток у довгостроковій перспективі. Підприємства, які системно підходять до управління інноваційною діяльністю, отримують вагомі конкурентні переваги та створюють передумови для стабільного економічного зростання.

Список використаних джерел:

1. Бутенко Д. С. Управління бізнес-комунікаціями в підприємницькій діяльності.- Запоріжжя: НУ Запорізька політехніка, 2023
2. Миколенко Є. В. Обґрунтування вибору виду підприємницької. – Харків: Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2024. – С. 57-60
3. Наріжний К. В. Впровадження інноваційних технологій у операційну діяльність суб'єкта підприємницької діяльності – Харків: Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2024. – С. 45-48.
4. Омельченко В. І. Обґрунтування бізнес-пропозиції щодо вдосконалення інноваційної діяльності підприємства : бакалавр. диплом. робота - КНЕУ ім. Вадима Гетьмана, Ф-т економіки та управління, Каф. бізнес-економіки та підприємництва, Київ, 2024. - 90 с.
5. Павлова Г. Є. Управління інноваційною та інвестиційною діяльністю підприємств для підвищення їх конкурентоспроможності – 2024. - № 9. - С. 13-18.
6. Рудакова Д. О. Управління інноваційною діяльністю підприємства. - ЧНУ ім. Петра Могили. Миколаїв, 2024. - 98 с.
7. Ульянова Л. Інноваційні аспекти сталого розвитку економіки – 2021. - Т. 31. № 1. - С. 218-226.